

Baýramaly sanatorisi

Category: Kitapcy, Medisina, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Baýramaly sanatorisi BAÝRAMALY SANATORISI

Baýramaly sanatorisine – şypahanasyna 1992-nji ýylda Türkmenistanyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Türkmenbaşynyň ady dakyldy.

- **Şypahananyň taryhyndan**

Şäherde sanatoriniň açylmagyna 1907-nji ýylda professor Aleksandrowyň Müsure gelmegi sebäp bolýar. Kairden 23 kilometrlikde, Nil derýasynyň boýundan bolsa 3 kilometr uzaklykda, Sahara çöllüğinde ýerleşýän, ady äleme dolan, bütindünýä ähmiýetli «Asuan» hem «Geluan» sanatorilerinde professor Aleksandrow jöwzaly yssynyň, ýeliň tizliginiň, howanyň çyglylygynyň böwrek kesellerine täsirini barlaýar. Professor Aleksandrow kurortologlaryň Bütinsoýuz gurultaýynda eden çykyşynda Türkmenistanyň howasynyň esasan hem tomus we güýz aýlarynda Müsüriň gyş howasynyň dowamyna meñzeýändigi, böwrek keselleri bejerip başlansa, geljekde onuň Bütinsoýuz,

hatda Bütinýewropa ähmiýetli sanatoriý bolmagynyň mümkindigini aýdýar.

1923-32-nji ýyllarda professor Aleksandrow Türkmenistana çagyrylyar. Şol döwürde Türkmenistanda işlän lukmanlar Muşketýowyň, Lýowyň monografiýalary bilen tanşanyndan soñ, Ufranyň hem Baýramalynyň howa şertleri bilen tanyşýar. Ol öz teklibini has hem delillendirýär.

1920-nji ýylyň 23-nji iýunynda Türkmenistan Halk Komissarlar Sowetiniň karary bilen Baýramalyda böwrek kesellerini bejermek üçin birwagtky (1889-1905) 16 ýylyň dowamynda gurlan köşk, goýry kölegeli çar bagy bilen bilelikde sanitar zonaly klimat kurorty diýlip yylan edilýär.

1933-nji ýylyň 1-nji awgustyndan Kremlin bejeriş-sanitar uprawleniýesi tarapyndan gowy enjamlaşdyrylan, 25 orunlyk ýöriteleşdirilen «Baýramaly» böwrek sanatorisi açyldy.

Melhemhananyň ynsan saglygy üçun bitirýän hyzmatlary, garaşsyzlyk ýyllarynda gurlan ymaratlar, bejeriş ähmiýetlj putýowka almak meselesi barasynda sanatoriniň (şol wagtky) direktory Nury Garaýew şeýle gürrüň ber(ip)di:

– Bejeriş ähmiýeti bolan melhemhanamyz dünýäde Müsürden soñ ikinji orunda durýar. Melhemhanada noýabr aýynyň başlaryndan apreliň 15-ine çenli ýürek-damar keselleri, 15-nji aprelden 5-nji noýabra çenli böwrek we ýürek keselleri bejerilýär.

Halkyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmak, saglygyny berkitmek ugrundaky aladalary häzirki zaman ösen medisina gurallary bilen enjamlaşdyrylan, belent ymaratly melhemler köşgünüň kuwwatyny has-da artdyrdy.

SSSR döwründe, kompartiýanyň deminiň dag ýarýan ýyllarynda biziň sanatorimize putýowka almak, şypahanada özüni bejertmek hylallady. Putýowka meselesi Moskwada çözülýärdi. Soýuz respublikalarynda kimiň dili ötgür, eli ýetgir bolsa, şolar şypahananyň hözirini görýärdiler. Sanatoriniň işgärleri olaryň hyzmatynda, ýagny gullugyndady. Olar buz üstünde tozan araýardylar. Ýerliksiz bahana tapyp, teýene baryny ederdiler. Şükür Hudaýa, indi ondan oba göçdi. Garaşsyzlygymyzy alanymyzdan soñ, öz elimiz, öz ýakamyz boldy. Putýowka bolsun, bolmasyn, tapawudy ýok, biz hiç kimi yzyna gaýtarmaýarys.

Bizde 11 sany korpus bolup, 540 orunlyk ýer bar. Bir ýylyň dowamynda 7480 adamy ýerleşdirip bilyäris. Bizde sagaldyş merkezi, naharhana, üç sany korpus täze gurlup, saglygyny dikeltmäge gelýänlere hyzmat edýär.

Sagaldyş merkeziniň öñünde Saparmyrat Türkmenbaşynyň alty suwyçaýylan heýkeli, şypahana gireniňde, ilki bilen göze görünýän uly, gelşikli portreti, onuň sözlerinden alınan täsirli çagyryşlar bada-bat ünsümi çekdi. Dünýä derejesi bilen bäsleşýän, ýokarda agzalan ymaratlar, saýaly gür baglar, täze oturdylan ağaç nahallary, her dürli bägüller, baglaryň içinde seýran etmäge niýetlenen gyrasy jäheklenen ýörelgeler göwnüni göterýär.

Melhemhananyň agzybir kollektivi bar. Ýazyna dyz boýly ösen, guran otlary pil, kerki, çarşak bilen boş wagt tapsalar çapýarlar, ýygnaýarlar, maşyna ýükläp ugradýarlar. Gezim edilýän ýerler irden, ikindin maşyn bilen suwarylýar. Jemi on-onki sany garry ağaç gurapdyr. Ýerine täze ağaç nahallarynu oturdypyrlar. Başga guran agaja gözünү düşjek gümany ýok. Baglara, güllere eserdeň seredýärler. Wagtly-wagtynda suwarylýar. Her kimiň iş ýerinde pil, kerki, çarşaklary bar. İşler aýdylyp etdirilmeyär. Her kim öz pişesi bilen meşgul. Bag ağaçlary timarlanýar. Sanatoriniň işgärleri zähmete uýgunlaşypyrlar. ElbetdeB bu işler ýolbaşıça bagly bolýar. Nury Garayewiç işine yhlasly kişi. Yhlas abraý getirjegi ikuçsyz.

Her bir adam sanatoriide saglygyny dikeltmekçi bolsa, aşakdaky ýagdaýlar barasynda oýlanýan bolsa gerek. Ýerlerde putýowka barada kynçylyk dörese, ýanyňda pasportyň bolsa bolany. Göni barybermeli. Melhemhanada putýowkanyň bahasyny tölemeli. Putýowkanyň bahasy 350 müň, ýeňillikkisi 250 müň manat. Korpuslaryň otoglarynda holodilnik, telewizor bar. Içi haly düşelgi ähli amatlyklary bolan bir we iki adamlyk jaý berilýär.

Melhemhanada lukmanlar, şepagat uýalary işine ökde, yhlasly, süýji sözli, her bir nähoşuň göwnüni awlamagy başarıarlar. Şepagat uýalaryndan elektrik enjam bilen bejeriji Lýudmila Protasowa Mary meduçilişesini tamamlap, 20 ýyl bări şepagat

uýasy bolup işläpdir. Şondan soñ dört ýyly häzirki kärine degişli. Aýdana Abyşowa Marynyň meduçilişesini «otlıçno» bahalar bilej guitarýar. On dört ýıldan gowrak wagt bäri özüniň söygüli kärinde işleýär. Dört ýyly häzirki kärinr degişli. Saglygyň esasy çeşmesi tagamly naharlar hasaplanýar. Naharhananyň işgärleri naharlary bişirmegi başarıyarlar. Täze kelemden içi käşirli borş, süzme, gaýmak, towukly palow, kotletli aş, miwelerden edilen kompot, çay ýaly tagamlar üç wagtyna berilýär. Aşpeziň bişirýän naharlaryndan, nahar paýlaýy gyzlaryň hyzmatyndan razy bolmaz ýaly däl. Bu ýerde ähli zat «Saglyk – beglik» diýen düşünjä gulluk edýär.

1997 ý.

Tatar ÜÝŞMEKOW. Medisina